

Dani udruga 2008. **- Izvješće -**

Ured za udruge Vlade Republike Hrvatske, u suradnji sa Savjetom za razvoj civilnog društva i Nacionalnom zakladom za razvoj civilnoga društva, u petak i subotu, 13. i 14. lipnja 2008. godine, organizirao je konferenciju *Dani udruga 2008.*, koja je održana u Hotelu Regent Esplanade u Zagrebu.

Cilj konferencije bio je okupiti predstavnike hrvatskih i europskih organizacija civilnoga društva te im ponuditi uvid u najznačajnija recentna zbivanja na području civilnoga društva u Republici Hrvatskoj, kroz različite oblike diskusija i tematskih okruglih stolova. Pored predstavnika organizacija civilnoga društva, događanje je okupilo predstavnike tijela državne uprave, europskih institucija, privatnih i javnih donatora, kao i neovisne stručnjake i širu zainteresiranu javnost. Važan dio programa uključivao je paralelne okrugle stolove na kojima su se predstavili različiti sektori djelatnosti udruga s hrvatskog i europskog prostora.

Petak, 13. lipnja (I. dan)

Konferencija je započela u petak, 13. lipnja, sa svečanim otvaranjem. Uvodni govornici bili su dr. Milan Orožen Adamič, veleposlanik Republike Slovenije u RH, g. David Hudson, zamjenik šefa Delegacije Europske komisije u Republici Hrvatskoj, mr. Borislav Vučković, savjetnik Predsjednika Republike Hrvatske, te gđa Jadranka Kosor, potpredsjednica Vlade Republike Hrvatske i ministrica obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, koja je i otvorila Dane udruga 2008.

Nakon uvodnih govora uslijedila je plenarna sjednica pod nazivom *Provedba mjera Operativnog plana Nacionalne strategije za stvaranje poticajnog okruženja za razvoj civilnog društva – rezultati i izazovi*.

Plenarna sjednica: *Provedba mjera Operativnog plana Nacionalne strategije za stvaranje poticajnog okruženja za razvoj civilnog društva – rezultati i izazovi*

Plenarnu sjednicu je moderirala gđa Slađana Novota iz Udruge za razvoj civilnog društva SMART. Ostali sudionici bili su dr. Igor Vidačak predstojnik Ureda za udruge Vlade Republike Hrvatske, g. Toni Vidan predsjednik Savjeta za razvoj civilnog društva i gđa Cvjetana Plavša-Matić upraviteljica Nacionalne zaklade za razvoj civilnog društva.

Dr. Igor Vidačak naglasio je kako je *Nacionalna strategija za stvaranje poticajnog okruženja za razvoj civilnog društva* jedna od glavnih vodilja za rad Ureda za udruge u idućim godinama. U nastavku je pojasnio ulogu Ureda za udruge kao koordinatora provedbe Strategije te predstavio uspješnost njezine provedbe u 2007. godini prema pojedinim područjima. Kao područja kojima predstoje važni izazovi naveo je područje obrazovanje za demokratsko građanstvo i ljudska prava, područje socijalnog ugovaranja odnosno ugovaranja pružanja socijalnih usluga OCD-a u području socijalne skrbi, područja zaštite zdravlja, izvaninstitucionalnog obrazovanja, razvoja socijalne ekonomije i neprofitnog poduzetništva te područje regionalnog razvoja. Prema njegovim riječima, ova područja iziskuju dobru suradnju različitih tijela državne uprave i ostalih dionika, pogotovo u području socijalnog ugovaranja i socijalne ekonomije, koji su relativno novi koncepti u Republici Hrvatskoj. Istaknuo je kako je jedan od prioriteta u ovoj godini usvajanje *Kodeksa pozitivne prakse savjetovanja sa zainteresiranom javnošću u oblikovanju i provedbi javnih politika* i poticanje njegove sustavne provedbe. Među prioritete spada također definiranje kriterija za dodjelu statusa organizacija koje djeluju za opće dobro te daljnje ulaganje u jačanje zagovaračkih kapaciteta OCD-a u pretpristupnom procesu, kao i jačanje suradnje Ureda za udruge, Savjeta za razvoj civilnog društva i OCD-a u praćenju provedbe Strategije.

G. Toni Vidan je prije svega pohvalio suradnju između Ureda za udruge i Savjeta za razvoj civilnog društva tijekom trećeg saziva Savjeta te u nastavku predstavio strukturu djelovanja Savjeta, naglasivši

vjerodostojnost njegova rada, koja proizlazi iz nove demokratske procedure biranja njegovih članova. Kao budući izazov istaknuo je usvajanje *Kodeksa pozitivne prakse savjetovanja sa zainteresiranom javnošću u oblikovanju i provedbi javnih politika*, definiranje kriterija za dodjelu statusa organizacija koje djeluju za opće dobro, proučavanje mogućnosti oblikovanja tijela koje bi vjerodostojno reprezentiralo cjelokupni civilni sektor (npr. Forum civilnog društva), određivanje prioriteta za raspodjelu sredstava kojima se financiraju OCD-i, razvoj učinkovitih mehanizama za prikupljanje sredstava od strane OCD-a te jačanje aktivnog sudjelovanja OCD-a u oblikovanju pregovaračkih pozicija u procesu pristupanja Europskoj uniji.

Gđa Cvjetana Plavša-Matić je u uvodu kao postignuća istaknula angažman Ureda za udruge u provedbi *Nacionalne strategije*, usvajanje *Kodeksa pozitivne prakse, standarda i mjerila za ostvarivanje financijske potpore programima i projektima udruga*, konstruktivnu ulogu Ureda za udruge kao koordinatora svih tijela državne uprave koje dodjeljuju financijske potpore, aktivni angažman Savjeta za razvoj civilnog društva kao primjer dobre prakse međusektorske suradnje i uspješno amortiziranje posljedica odlaska stranih donatora.

Osvrnuvši se na rad Nacionalne zaklade za razvoj civilnog društva kao postignuće navela je višegodišnji kontinuitet financiranja projekata i programa OCD-a i podrška aktivnostima OCD-a koje država tradicionalno ne podržava (npr. zagovaranje). Ta podrška se proteže kroz nekoliko vidova podrške, tj. infrastrukturna podrška (decentralizacija regionalnog razvoja putem osnivanja 4 regionalne Zaklade i 4 regionalne mreže OCD-a), podrška kroz suradnju (istraživanja, neprofitni medijski projekti, projekti međunarodne razvojne pomoći) i podrška kroz razvoj kompetencija OCD-a (program informiranja i izobrazbe o Europskoj uniji, izobrazba o *Nacionalnoj strategiji*, uvođenje sadržaja o civilnom društvu i demokratskom građanstvu u obrazovni sustav Republike Hrvatske, te osnivanje Europskog centra za međusektorsku suradnju u Zadru).

Kao izazove u budućoj godini spomenula je sposobnost reagiranja na promjene koje se događaju u Hrvatskoj i okruženju, koordinaciju svih mjera provedbe *Nacionalne strategije*, uključivanje OCD-a u ključne procese na lokalnoj, nacionalnoj i međunarodnoj razini, iznalaženje odgovora na nove oblike filantropije putem novih informacijsko-komunikacijskih tehnologija, financijsku i programsku neovisnost i samoodrživost OCD-a te korištenje sredstava Europske unije.

Nakon završene rasprave uslijedilo je nekoliko pitanja i komentara prisutnih. Gđa Suzana Jašić iz udruge GONG je ukazala na problem neusklađenosti *Nacionalne strategije* s nekim drugim strategijama i zakonima usvojenim u Hrvatskoj. Također je istaknula problem raspodjele visokog iznosa sredstava koja se godišnje namjenjuju OCD-ima u Hrvatskoj na svim razinama (od kojih je samo manji dio namijenjen skupini OCD-a koja se bave pitanjima demokratizacije, obrazovanja za civilno društvo i filantropiju i sl., a u mnogim slučajevima se financiraju usluge koje bi zapravo trebala obavljati država).

Branislav Vorkapić iz Odbora za razvoj civilnog društva iz Osijeka je istaknuo kako bi bilo potrebno u provođenje *Nacionalne strategije* više uključivati i lokalnu i regionalnu dimenziju, po mogućnosti na način institucionalnog aranžmana.

Zatim su održana tri paralelna okrugla stola koja su tematizirala neka od aktualnih pitanja, čije rješavanje je od velike važnosti za razvoj civilnog društva u Hrvatskoj.

Okrugli stol: Sustav financiranja organizacija civilnog društva u RH: mogućnosti i izazovi

Okrugli stol moderirala je gđa Slavica Radošević iz Američke agencije za međunarodni razvoj (USAID), dok su na njemu sudjelovali još gđa Cvjetana Plavša-Matić iz Nacionalne zaklade za razvoj civilnoga društva i g. Matija Hlebar iz Podravke.

Gđa. Plavša-Matić se u svojoj prezentaciji osvrnula na sljedeća pitanja:

- Sustav financiranja: strateške odluke, stvaranje sustava, zakonski i institucionalni okvir; kreiranje sustavnog modela; praksa i poboljšanja;

- Primjena sustava: izvor financiranja, kodeks, godišnja izvješća o fin. potporama, vrednovanje učinaka/promjena;
- Izazovi: promjena donatorske strukture, fin. održivost (porezne olakšice, socijalno ugovaranje, društvena odgovornost, utvrđivanje prioriteta za financiranje, usavršavanje kompetencija za davanje potpora, specijalizacija djelovanja organizacija civilnog društva, iznalaženje novih izvora financiranja).

Gosp. Matija Hlebar je u svojoj prezentaciji obuhvatio sljedeća područja:

- Uloga i aktivnosti Podravkine Zaklade Zlata Bartl
- Vrste Podravkinih potpora;
- Podravkina sponzorstva;
- Uloga Podravke u razvoju zajednice.

Tijekom rasprave predloženi su sljedeći zaključci koji mogu dodatno unaprijediti sustav financiranja organizacija civilnog društva (OCD) u RH:

- Kvalitetnije definiranje prioriteta za davanje potpora
Neophodno sagledati i jasnije definirati prioritete kod financiranja projekata OCD-a, te utvrditi područja/teme od značaja za razvoj šire zajednice i Republike Hrvatske u cjelini.
- Poticanje razvoja filantropije i zakladništva
Neophodno osigurati dodatne porezne olakšice i jednostavniju proceduru za ostvarivanje poreznih olakšica kod korporativnih ili individualnih donacija.
Promovirati i popularizirati važnost filantropije za financiranje društveno vrijednih inicijativa kroz medije.
- Bolje planiranje raspodjele i utroška proračunskih sredstava
Neophodno osigurati bolje planiranje korištenja proračunskih sredstava za projekte organizacija civilnog društva, zbog činjenice da se proračunska sredstva ne mogu prebaciti u narednu godinu, za razliku od lutrijskih sredstava. Predložena mogućnost objavljivanja dodatnih natječaja, u slučaju neraspodjele sredstava nakon prvog natječaja. Istaknut trend povećanja lutrijskih sredstava za financiranje organizacija civilnog društva.
- Izraditi analizu planiranih, odobrenih i utrošenih sredstava za organizacije civilnog društva
Predloženo da se nova analiza planiranih, odobrenih i utrošenih sredstava svakako uključi u godišnje *Izvješće o dodijeljenim financijskim potporama za projekte i programe organizacija civilnog društva*.
- Organiziranje dodatne edukacije o dodjelama potpora
Radi kvalitetnijeg provođenja natječaja za davanje potpora i bolje primjene Kodeksa neophodno je organizirati dodatnu edukaciju za sve predstavnike uprave koji sudjeluju u provođenju natječaja i donošenju odluka o odobrenim potporama.
Predloženo da u komisijama za davanje potpora sudjeluju i predstavnici organizacija za razvoj civilnog društva.
- Poticanje širenja prakse socijalnog ugovaranja
Istaknuta potreba širenja prakse socijalnog ugovaranja s ministarstvima ili lokalnom upravom na šira područja osim socijalne skrbi, kao što je obrazovanje, zaštita okoliša, gospodarski razvoj, zapošljavanje i drugo.
- Poticanje razvoja socijalnog poduzetništva
Radi financijske održivosti i potrebe za većom diverzifikacijom sredstava udruga, važno je poticati razvoj socijalnog poduzetništva, te osigurati dodatnu edukaciju o socijalnom poduzetništvu za zainteresirane udruge i predstavnike/ce uprave koji surađuju sa OCD-ima. Ovo je važno zbog činjenice da ponekad pojedinci iz uprave smatraju da, ukoliko udruge ostvaruju određene prihode, ne bi trebale dobiti i potporu. Često puta pojedinci ne razumiju da socijalno poduzetništvo ne mora biti povezano i s misijom same udruge.
Naglašena potreba intenziviranja aktivnosti u području socijalnog poduzetništva, te brža realizacija ciljeva iz Operativnog plana.

- Poticanje razvoja partnerstva i suradnje s poslovnim sektorom
Potrebno omogućiti suradnju na programima društveno odgovornog poslovanja pojedinih poduzeća.
- Poticanje suradnje organizacija civilnog društva s vladinim institucijama radi efikasnijeg korištenja fondova EU
Vrijedno je širiti suradnju između organizacija civilnog društva i vladinih institucija na lokalnoj i nacionalnoj razini radi kvalitetnijeg i efikasnijeg korištenja pred-pristupnih fondova EU. Organizacije civilnog društva mogu pružiti relevantnu pomoć vladinim institucijama u izradi prijedloga, kao i u provedbi projekata.

Okrugli stol: Kriteriji za dodjelu statusa organizacija koje djeluju za opće dobro

Na Okruglom stolu pod nazivom 'Kriteriji za dodjelu statusa organizacija koje djeluju za opće dobro', održanog u okviru Dana udruga 2008., moderator je bio Mladen Ivanović, koordinator Radne skupine koja je izradila Prijedlog rješenja temeljnih pitanja uređenja statusa organizacija koje u Republici Hrvatskoj djeluju za opće dobro, a u uvodnom dijelu govorili su Vanja Škorić, GONG i Gojko Bežovan, CERANEO.

Vrlo dobra posjećenost okruglog stola (više od 50 prisutnih), kao i aktivno sudjelovanje nazočnih u raspravi ukazuje na to da među organizacijama civilnoga društva postoji interes za temu uređenja statusa organizacija koje djeluju za opće dobro.

Gđa Vanja Škorić, članica Radne skupine za izradu Prijedloga, istaknula je da je jedna od mjera Operativnog plana Nacionalne strategije stvaranja poticajnog okruženja za razvoj civilnog društva donošenje kriterija prema kojima bi organizacije dobile status od općeg dobra. Uživanje poreznih povlastica nije jedina dobrobit tog statusa, već bi trebala biti prepoznata aktivnost organizacije, a djelovanje za dobrobit drugih bi moralo biti iznad vlastitih interesa. U izrađenom Prijedlogu Radne skupine navedena su tri osnovne grupe kriterija koje se moraju zadovoljiti da bi organizacija stekla status organizacije od općeg dobra, a to su: društveni, formalni i sadržajni. Istaknuto je da prema sadržajnim kriterijima popis djelatnosti mora neizostavno obuhvatiti i najveće vrednote ustavnog poretka, navedene u čl. 3. Ustava Republike Hrvatske (sloboda, jednakost, nacionalna ravnopravnost i ravnopravnost spolova, mirotvorstvo, socijalna pravda, poštivanje prava čovjeka, nepovredivost vlasništva, očuvanje prirode i čovjekova okoliša, vladavine prava i demokratski i višestranački sustav). Status organizacije od općeg dobra ne bi trebala steći pravna osoba s javnim ovlastima niti ona čiji je status uređen posebnim zakonom, a što se tiče sadržajnih kriterija potrebno je donijeti zatvorenu listu mogućih djelatnosti, zbog veće pravne sigurnosti. Naglašena je potreba donošenja posebnog zakona kojim se uređuje status organizacija od općeg dobra.

G. Gojko Bežovan istaknuo je problem rješenja ovog pitanja u Mađarskoj, gdje je došlo uglavnom do preregistriranja udruga, što je iziskivalo velike ljudske resurse, a željeni učinci nisu postignuti. U Poljskoj se, također, u fazi rješavanja ovog pitanja, vodila rasprava o djelatnostima koje već od ranije imaju određene povlastice (humanitarne, kulturne, one koje se bave umjetnošću), a slično je i u Republici Hrvatskoj. Povlastice kojima se koriste vjerske organizacije vezane su uz međunarodne ugovore koji su iznad državnih zakona. Naglašeno je da je pri registriranju udruga u Hrvatskoj potrebno zadovoljiti stroge kriterije, koje su rigorozniji nego npr. u Engleskoj. Postavlja se pitanje da li se donošenjem novog zakona išta dobiva.

Živa rasprava vodila se o tome koje bi organizacije trebale steći status od općeg dobra te se sječe dojam da je većina prisutnih naglasila dobrobit rada svoje organizacije za društvenu zajednicu u kojoj djeluje (direktno ili indirektno), a time i pravo stjecanja statusa organizacije od općeg dobra. Predloženo je da se uzme u obzir i čl. 54. Ustava ("Svatko ima pravo na rad i slobodu rada. Svatko slobodno bira poziv i zaposlenje i svakomu je pod jednakim uvjetima dostupno svako radno mjesto i dužnost").

Nametnula se potreba definiranja pojmova nevladine organizacije (s obzirom na financiranje programa i projekata iz državnog proračuna), udruge, opće dobro. Naglašeno je da hrvatski pravni sustav već poznaje ove pojmove, stoga se i javila potreba da se pristupi uređenju statusa, kako bi se objedinilo u jednom propisu, a eventualne povlastice bi se rješavale naknadno. Partikularni interesi ne bi trebali biti iznad općih, a masovno osnivanje novih udruga ne nosi dobro otprije osnovanim udrugama, te je vremensko djelovanje udruge, čija aktivnost je prepoznata i koja ispunjava svoje zakonske i statutarne obveze, važan kriterij kod dobivanja statusa (minimalno dvije godine).

Iznesen je i prijedlog da se rangiraju organizacije civilnog društva na osnovu razine djelovanja: nacionalne, županijske, gradske te općinske, a središnje tijelo bi trebalo nadgledati njihovo djelovanje. Procjenjuje se da će veliki broj organizacija zatražiti status od općeg dobra, a trebat će se odrediti i vremensko razdoblje u kojem će status vrijediti, kao i mogućnost njegovog produženja.

Usprkos interesu i dinamičnoj raspravi, na Okruglom stolu nisu se mogli donijeti zajednički zaključci, već je ovo bila jedna u nizu provedenih javnih rasprava o uređenju statusa organizacija koje djeluju za opće dobro, pa iz nje valja izvući korisnu pouku. Očito je da se radi o pitanju koje ne treba rješavati žurno, već mu valja posvetiti dovoljno vremena kako bi se na više ovakvih skupova mogla razmijeniti mišljenja i suprotstaviti argumenti.

Okrugli stol: *Sudjelovanje javnosti u oblikovanju javnih politika*

Na okruglom stolu na temu *Sudjelovanje javnosti u oblikovanju javnih politika* sudjelovali su gđa Ana Miličević Pezelj iz Saveza samostalnih sindikata Hrvatske, gđa. Maja Stanojević Pokrovac iz Hrvatske udruge poslodavaca, gđa. Vesna Lendić Kasalo iz Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa te Ariana Vela iz udruge Transparency International Hrvatska u svojstvu moderatorice. Cilj okruglog stola bio je informirati sudionike/ce o provedenom procesu savjetovanja te trenutačnom stanju u procesu izrade i usvajanja *Kodeksa pozitivne prakse savjetovanja sa zainteresiranom javnošću u oblikovanju javnih politika*. Također, željelo se prikazati kakva je pozicija i perspektiva ostalih dionika procesa.

Nakon pozdrava i kraćeg uvodnog izlaganja moderatorice, gđa. Vesna Lendić Kasalo objasnila je poziciju tijela državne uprave koja će biti dužna provoditi predmetni Kodeks, pozitivan aspekt (postizanje veće stručnosti, kvalitete i brže rješavanje problema) te negativne posljedice (preopterećenost uprave, nedostatak kapaciteta, zatvorenost uprave) kako bi se dobio uvid u stvarno stanje i mogućnosti tijela koja će u budućnosti provoditi postupke savjetovanja. Tijekom izlaganja navela je nekoliko primjera iz prakse, posebice istaknuvši postupak izrade Nacrta zakona o športu. Gđa. Lendić Kasalo izrazila je uvjerenje kako se radi o pozitivnom pomaku te kako će primjena Kodeksa biti postupna.

Gđa. Ana Miličević Pezelj objasnila je poziciju iz koje nastupaju sindikati te njihov trenutačni položaj u procesima savjetovanja, kao i temeljne razlike između civilnog i socijalnog dijaloga, pri čemu je naglasila kako sindikati potiču unaprjeđenje civilnog dijaloga te ga smatraju potrebnim. Objasnila je poziciju sindikata u Gospodarskom i socijalnom vijeću te demonstrirala mehanizme uključivanja i djelovanja sindikata unutar tog tijela, no istovremeno je izrazila žaljenje zbog čestog nepoštivanja i neprihvatanja komentara, prijedloga i očitovanja koje sindikati dostavljaju predlagateljima akata.

O trenutačnoj poziciji privatnog sektora u procesima savjetovanja te ulozi poslodavaca u postupcima savjetovanja izlagala je gđa. Maja Stanojević Pokrovac, koja je objasnila načine unutrašnjeg funkcioniranja poslovnoga sektora te generiranje komentara i očitovanja, kao i dosadašnju, uglavnom lošu, praksu sudjelovanja u procesima savjetovanja te izrade nacrta zakona i drugih akata.

Tijekom rasprave, predstavnici OCD-a izrazili su nezadovoljstvo dosadašnjim mogućnostima uključivanja u procese savjetovanja te naglasili kako ih se uključuje kako bi se određenim procesima

dao legitimitet, odnosno „kako bi se moglo reći da su udruge bile uključene“. Istaknuli su primjere iz prakse koji su uglavnom bili negativno intonirani. Također, utvrđeno je kako se rasprave ovog tipa uglavnom odvijaju bez sudjelovanja onih u čijem je djelokrugu rada obveza izrade zakona i drugih akata, zbog čega nije moguće dobiti relevantne odgovore.

Slijedom navedenog, moderatorica je predložila, a sudionici usvojili, zaključke kako slijedi:

Ocjena stanja:

- smatra se da OCD nisu u dovoljnoj mjeri, ili nisu uopće, uključene u proces savjetovanja u izradi zakona i drugih općih akata
- ustanovljeno je da se njihovi komentari uglavnom odbijaju bez obrazloženja
- naglašava se da velik problem predstavlja nedostatak sustavnog praćenja primjene propisa te izrade analiza slučaja prije izrade određenih propisa
- ne postoje adekvatni mehanizmi i mjere koje bi omogućile sustavno uključivanje zainteresirane javnosti u procese savjetovanja

Prijedlozi:

- predlaže se usvajanje *Kodeksa pozitivne prakse savjetovanja sa zainteresiranom javnošću u oblikovanju i provedbi javnih politika* u onome sadržaju kako je to proizašlo iz dosad obavljenih javnih rasprava te Internet savjetovanja
- predlaže se izrada plana i programa implementacije predmetnoga *Kodeksa*, s točno naznačenim preciznim indikatorima za mjerenje provedbe, kao i sustavno praćenje provedbe i procjena učinaka
- predlaže se provedba sustavne edukacije tijela državne uprave i tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave te predstavnika zainteresirane javnosti koja bi obuhvaćala izradu edukacijskih modula, brošura te treninga
- predlaže se uvođenje sustavnog praćenja provedbe donesenih propisa te procjene učinaka
- predlaže se izdvajanje sredstava iz državnog proračuna za prethodno navedene namjene

Sudionici okruglog stola usuglasili su se s prijedlogom da se predmetni zaključci upute na očitovanje Vladi Republike Hrvatske.

Nakon završetka svih triju rasprava, moderatori su plenarno predstavili zaključke s pojedinih okruglih stolova.

Paralelnim okruglim stolovima su taj dan uslijedila još dva događanja: radionica *Europa za građane (kako prijaviti uspješan projekt)* i okrugli stol *Dostupnost informacija – građani i organizacije civilnog društva* (Predstavljanje priručnika „Što i kako s „papirima“ OCD-a – sačuvati, zaštititi, koristiti“).

Radionica: Europa za građane (kako prijaviti uspješan projekt)

Radionicu je vodila gđa Marina Buza-Vidas iz Ureda za udruge Vlade Republike Hrvatske, predstavivši osnovne smjernice prijavljivanja i provođenja projekata u sklopu programa *Europa za građane*. Prezentacija je uključivala ocrtno općih i specifičnih ciljeva, kriterije prihvatljivosti, horizontalne i vertikalne značajke te stalne prioritetne teme Programa. Sudionici radionice su također dobili uvid u 4 glavne akcije Programa, pri čemu je poseban naglasak bio stavljen na mjere bratimljenja gradova, građanske panel-rasprave, strukturne potpore organizacijama civilnog društva te projekte vezane uz aktivno Europsko sjećanje. Voditeljica je pred kraj radionice predstavila i smjernice vezane uz opći postupak odabira projektnih prijedloga, dok je na samom kraju odgovorila i na nekoliko konkretnih pitanja postavljenih od strane sudionika.

**Okrugli stol: Dostupnost informacija – građani i organizacije civilnog društva
(Predstavljanje priručnika „Što i kako s „papirima“ OCD-a – sačuvati, zaštititi, koristiti“)**

Okrugli stol moderirala je gđa Vesna Teršelić iz udruge Documenta, a na njemu su sudjelovali još g. Toni Vidan iz udruge Zelena akcija, gđa Milena Gogić iz Ureda pučkog pravobranitelja, gđa Cvjetana Plavša-Matić iz Nacionalne zaklade za razvoj civilnoga društva i dr. Igor Vidačak iz Ureda za udruge.

G. Toni Vidan istaknuo je važnost priručnika *Što i kako s „papirima“ OCD-a – sačuvati, zaštititi, koristiti*, pohvalivši njegov koncept koji je, prema njegovom mišljenju, prijateljski strukturiran prema potencijalnim korisnicima. Naglasio je važnost pristupačnosti informacijama, što od strane tijela državne uprave, što od strane OCD-a.

Milena Gogić iz Ureda pučkog pravobranitelja u uvodu se osvrnula na *Zakon o pravu na pristup informacijama*, u čijoj je izradi, promociji i kasnijim pokušajima revizije, sudjelovao njezin Ured. Apelirala je na sve sudionike da se u svom radu što više pozivaju na taj Zakon, čija je glavna svrha otvorenost, transparentnost i polaganje računa državnim obveznicima za novac koji plaćaju. Istaknula je svoju ulogu u radu HHO-a i javnu dostupnost njihovih izvješća. Osvrnula se i na problematiku žrtava kršenja ljudskih prava te naglasila korisnost spomenutog priručnika.

Gđa Cvjetana Plavša-Matić je u uvodu također pohvalila spomenuti priručnik te spomenula inicijativu udruge Documenta o osnivanju dokumentacijskog centra za OCD-e, koji bi bio zadužen za arhiviranje važne dokumentacije koju su proizveli OCD-i, što bi uključivalo i proces osvještavanja o važnosti arhiviranja.

Dr. Igor Vidačak iz Ureda za udruge naglasio je kako se tijela državne uprave često susreću sa sličnim izazovima kao i organizacije civilnog društva po pitanju arhiviranja i dokumentiranja građe te da bi priručnik tog tipa bio od velike koristi i za javni sektor. Istaknuo je problem nepostojanja kvalitetnog fonda literature i dokumentacije na temu razvoja civilnog društva u Hrvatskoj, što znači da veliki dio vrijednih postignuća OCD-a nije dokumentiran i očuvan. Pritom je spomenuo plan Ureda za udruge za pokretanje sustavne evaluacije projekata financiranih od strane državnog proračuna s ciljem pružanja uvida široj javnosti u pozitivne učinke tih projekata na razvoj lokalne zajednice.

Usljedila je rasprava s mnogim komentarima i pitanjima. Gđa Branka Molnar iz Državnog arhiva u Zagrebu je ukazala na neusklađenost *Zakona o pravu na pristup informacijama* i *Zakona o arhivskom gradivu i arhivima*, na problem nedostatka prostora s kojim se susreću i u njezinoj instituciji uslijed neosviještenosti o važnosti arhivske dokumentacije i na važnost sposobnosti vrednovanja građe. Gđa Ariana Vela iz udruge Transparency International Hrvatska je naglasila kako će priručnik omogućiti širu dostupnost informacija, čime će se potaknuti njihova razmjena unutar civilnog sektora, pri čemu je upozorila na problem dostupnosti određenih informacija (pogotovo u vidu *Zakona o zaštiti osobnih podataka*). Gđa Vesna Mihoković-Puhovski iz Foruma za slobodu odgoja naglasila je važnost permanentne dostupnosti dokumenata OCD-a javnosti. Predložila je da bi pojedinci, koji se educiraju za arhivistiku, mogli pomoći udrugama u arhiviranju građe te na taj način dobiti formalnu potvrdu o obavljenoj praksi ili volonterskoj aktivnosti.

Subota, 14. lipnja (II. dan)

Drugog dan (subota, 14. lipnja) konferencija je započela plenarnom sjednicom pod nazivom *Koristi europskog umrežavanja udruga iz RH*.

Plenarna sjednica: *Koristi europskog umrežavanja udruga iz RH*

Plenarnu sjednicu je moderirala gđa Marina Buza-Vidas iz Ureda za udruge Vlade Republike Hrvatske, dok su na njoj sudjelovali još Lidija Pavić Rogošić iz Zajedničkog savjetodavnog odbora EU i RH, Caroline Bollars, iz Europskog saveza za javno zdravstvo te Filippo Addarii iz europske udruge Euclid.

Gđa Pavić Rogošić predstavila je Odbor koji, po njenom mišljenju, za sada još nije dovoljno prepoznat, a čiji zadatak je omogućiti dodatni institucionalni oblik dijaloga, suradnje i kontakata između tijela EU i RH kao zemlje kandidatkinje, te općenito poticanje javnih rasprava o posljedicama članstva u EU, kao i doprinos jačanju civilnog dijaloga. Europski gospodarski i socijalni odbor savjetovano je tijelo koje zastupa interesne skupine poslodavaca, radnika kroz sindikate te ostalih OCD-a koje se bave različitim područjima, a Zajednički odbor (s po 6 članova iz EU i iz RH) sa zemljom kandidatkinjom sastaje se dva puta godišnje te na pojedinim tematskim sjednicama, raspravljajući teme koje su od interesa za EU i zemlju kandidatkinju, nakon čega se izvještaji dostavljaju tijelima EU. Prva od tematskih sjednica koja će uslijediti vodit će se na temu civilnog i socijalnog dijaloga.

Gđa Pavić Rogošić predstavila je prednosti ovog odbora na razini RH, a to je, osim udruživanja tradicionalnih socijalnih partnera - predstavnika poslodavaca i sindikata - činjenica da im se po prvi puta formalno pridružuju i predstavnici ostalih udruga, koje do sada nisu bili prepoznate kao suradnici, a napose ne kao partneri. Važnost Odbora je, dakle, u prepoznavanju različitih segmenata civilnog društva.

Na razini odnosa između RH i EU, Odbor je vrijedan u kontekstu upoznavanja, mogućnosti davanja mišljenja i utjecanja na izvještaje EGSO-a, o kojima se raspravlja pri drugim tijelima EU, unatoč njegovom ograničenom utjecaju. No, za RH važno je graditi taj odnos budući da će po pristupanju europskim integracijama veze s tim pojedinim skupinama biti već uspostavljene.

Gđa Caroline Bollars predstavila je djelokrug rada platforme Europskog saveza za javno zdravstvo, koja okuplja 35 članica europskih mreža te još dodatno članice koje djeluju na nacionalnoj i međunarodnoj razini, a čija misija jest promicanje i zaštita zdravlja svih ljudi koji žive u Europi, uz osvrt na potencijalne prednosti umrežavanja hrvatskih udruga. Napomenula je kako svaka organizacija, ma koliko mala bila, ima tu misiju - jačanje dijaloga između institucija EU i građana, s ciljem podrške pojedinim javnim politikama u području zdravstva na europskoj razini, a čime se svaka pojedina članica bavi na nižim razinama. Okupljanje ljudi u skupine, to jest mreže, potrebno je radi kontakata te razvoja odnosa na temelju povjerenja i solidarnosti, što stvara socijalni kapital. Isticala je da je za umrežavanje potrebno imati definirane zadaće, zajedničku misiju te strategiju kako to postići. Instrumenti za ostvarivanje postignuća su mehanizmi suradnje s Vladom, dok je sama udruga mehanizam lansiranja građanskoga glasa. Motivacija za suradnju mora se temeljiti na osviještenosti o tomu koja je osnovna korist takve vrste suradnje i zajedničkog djelovanja, a najprije treba prepoznati zajedničku korist i imati znanje o tome kako identificirati izvor informacija, kako ono o čemu se razgovara prenijeti u svoj rad te tko i na koji način može pomoći i doprinijeti pri ostvarenju zajedničke misije. Takav odnos moguće je stoga graditi uz međusobno povjerenje, davanje podrške i uz određenu razinu uzajamne odgovornosti. Objasnjena je razlika između mreža, koje okupljaju ljude koji dijele zajedničke vrijednosti i zajedničke ciljeve, i saveza, koji okupljaju različite mreže zajedno - one koje se bave različitim temama, a nastupaju zajedno i dijele zajednički cilj iako neće možda uvijek postići konsenzus. Europske mreže okupljaju različite organizacije u različitim zemljama diljem EU kako bi osigurale reprezentativnost u nastupanju pred institucijama EU, i to na ne-hijerarhijski način djelovanja – podjelom odgovornosti i zadaća, pri čemu nemaju svi istu definiciju rada, ali dijele zajedničku misiju i viziju. Budući da se u Bruxellesu oblikuje velik broj politika na razini EU koje utječu na zdravlje ljudi, Savez izravno lobira pri institucijama EU (za razliku od lobiranja „na terenu“)

davanjem prijedloga, ovisno o obliku politike i vremenskom roku za njeno donošenje. Primjer jedne takve kampanje bila je rasprava o primjeni genetski modificiranih organizama, pri čemu su prikupljana mišljenja članova, sastavljani dokumenti i slani na znanje nadležnim tijelima.

Glavni izazov umrežavanja udruga jest kontaktirati donosioce odluke i dionike te ih upoznati s osnovnim argumentima koji odražavaju misiju Saveza, pružiti informaciju i osigurati instrumente udrugama članicama (ovlastiti ih) da sudjeluju na sastancima na kojima djeluju. Prednosti europske mreže su zajednički nastup, izjava i potpora u političkom i formalno-pravnom smislu te zajednički operativni kapaciteti. Europska mreža predstavlja aktivni forum za informiranje i raspravu o aspektima nejednakosti na nacionalnoj razini, na koje treba djelovati.

Gđa Bollars predstavila je projekt kojim se Savez trenutno bavi - u tijeku je „mapiranje“ udruga koje se unutar EU bave pitanjima javnog zdravlja i zdravlja ljudi. Ta će baza podataka omogućiti pretraživanje za udruge koje se bave zdravstvom, u procesu javnog savjetovanja, uz besplatan pristup bazi te je hrvatskim udrugama upućen poziv da pošalju kontakt podatke kako bi se i njihov glas čuo u Bruxellesu.

G. Filippo Addarii na interaktivan je način predstavio Euclid mrežu koja se bavi umrežavanjem lidera iz svih sektora, a koja predstavlja prvu paneuropsku mrežu lidera.

Identificirajući kvalitete vođe - onaj koji ima viziju, ljude, plan, viziju budućnosti kakvu želi, istaknuo je potrebu stvaranja partnerstava s kolegama, s ciljem jačanja vlastitog utjecaja spram vlade, multilateralnih organizacija i poslovnog sektora. Umrežavanje je neophodno i ono zapravo podrazumijeva razvijanje partnerstava s kolegama, a zahtjeva i vrijeme i resurse – zato stvaramo mreže. Cilj Euclid-a u tom smislu jest povezivanje vođa diljem Europe, jer pojedinci imaju ograničenu mogućnost povezivanja s kolegama iz sektora, iz pojedinog područja djelovanja te se uključenost u mreže nameće kao nužnost.

G. Addarii spomenuo je primjer jezične barijere na primjeru talijanskih udruga u kontekstu pristupa umrežavanju, što se odražava na dobivanje financijskih sredstava: izvori financiranja zahtijevaju partnerstvo, jer prije prijave za sredstva potrebno je prethodno lobiranje – djelovanje kroz mrežu tu se nudi umjesto bivanja u Bruxellesu. Lobiranje je u tom smislu „brandiranje“ (stvaranje marke): jaka marka jest put do financijskih sredstava, a kada se stvori prepoznatljiva jaka marka, sredstva postaju dostupnija. Umrežavanje je stoga put do kvalitetnog „brandiranja“, pri čemu same organizacije same sebe trebaju percipirati kao istovrijedne, ključne partnere koji drugim udrugama mogu omogućiti pristup financijskim sredstvima. To zapravo znači sudjelovati u izgradnji civilnoga društva.

Savjeti koje je g. Addarii uputio vođama udruga iz Hrvatske, s ciljem njihovog jačanja, uključuju nužnost profesionalnog razvoja, dobrog upravljanja, socijalnog partnerstva i održivog financiranja, uz širenje informacija, praćenje dobrih praksi iz Europe, korištenje novih tehnologija za pristup informacijama te inovacije – unaprjeđenje postupaka za dobivanje financijskih sredstava i socijalno poduzetništvo.

Rasprava se koncentrirala prvenstveno na ulogu CD-a pri oblikovanju politika i na donošenje odluka, kao i na važnost (i/ili nužnost) umrežavanja na europskoj razini u svjetlu pristupa financijskim izvorima. U tom kontekstu svaka udruga ima sama za sebe ocijeniti koje su dobre i loše strane umrežavanja, no dobrobiti sinergijskog rada su mnogobrojne te budućnost leži u umrežavanju, suradnji i partnerstvu.

Plenarnoj sjednici uslijedila su dva bloka po tri paralelna okrugla stola.

Okrugli stol: Izazovi suradnje države i organizacija civilnog društva u području zaštite okoliša i održivog razvoja

Na okruglom stolu, kojeg je moderirao g. Toni Vidan iz udruge Zelena Akcija, sudjelovali su gđa Lidija Pavić Rogošić iz udruge ODRAZ, gđa Mirjana Matešić iz Hrvatskog poslovnog savjeta za održivi razvoj i dr. Nenad Mikulić iz Ministarstva zaštite okoliša i prostornog uređenja.

Rasprava se usredotočila na moguće modalitete suradnje između OCD-a i javnosti (u ulozi potrošača) na jednoj strani, te poslovnog sektora na drugoj. Istaknulo se pitanje mogućnosti utjecaja javnosti na

kažnjavanje, odnosno, nagrađivanje (ne)odgovornih poduzeća, koja je zasad još uvijek relativno slaba. Sudionici su se osvrnuli na nedostatnost komunikacije i suradnje s Ministarstvom zaštite okoliša i prostornog uređenja, kao i na ne-transparentnost pojedinih dokumenata. Gđa Matešić je, primjerice, izrazila nezadovoljstvo sa stupnjem učešća poslovnog i civilnog sektora u izradi *Strategije održivog razvoja*, dok je dr. Mikulić ukazao na potrebu jačanja kapaciteta udruga koje se bave zaštitom okoliša, a u vidu izrade stručnih analiza i kompetentnih alternativnih prijedloga za donosioce odluka u državnom i poslovnom sektoru.

Okrugli stol: Socijalna politika i zapošljavanje – uloga civilnog društva u procesu pristupanja Europskoj uniji

Na okruglom stolu su sudjelovali gđa Sonja Vuković iz udruge Slap iz Osijeka u ulozi moderatorice, gđa Sadika Zvirkić iz Ženske grupe Korak i gđa Mirjana Radovan iz Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi.

Gđa Vuković je u svom izlaganju predstavila projekte i programe svoje udruge, te napravila teoretski uvod u koncept socijalnog poduzetništva.

Gđa Zvirkić se osvrnula na manjkavosti u zakonodavstvu u području socijalne politike i zapošljavanja, u kojem nedostaje poticaja za osnivanje socijalno usmjerenih zadruga i poduzeća.

Gđa Radovan je istaknula aktivnosti njezinog ministarstva u vidu *Zajedničkog memoranduma o socijalnom uključivanju (Joint Inclusion Memorandum)*.

Nakon završetka uvodnih izlaganja uslijedila je rasprava koja je dovela do zaključaka, kako slijedi:

- Za daljnje poticanje socijalnog zapošljavanja iznimno je značajna suradnja između sva tri sektora civilnoga društva, koja vrlo često izostaje
- Djelovanje OCD u području socijalnog zapošljavanja u mnogim aspektima odvija se u sivoj zoni, gdje je dozvoljeno sve što zakonom nije zabranjeno
- Ne postoji evidencija o zaposlenosti i ostalim pokazateljima ekonomske učinkovitosti u trećem sektoru te je teško govoriti o pravim dosezima i učincima socijalne ekonomije u Hrvatskoj
- Metoda otvorene koordinacije pokazala se kao dobar način komuniciranja između različitih sudionika u procesu stvaranja politika i strategija socijalnog zapošljavanja te ju treba primjenjivati i nadalje
- Vlada, odnosno resorna ministarstva, trebala bi stvarati uvjete i provoditi donesene strategije i programe, a tako i smjernice i mjere u okviru Strategije za stvaranje poticajnog okruženja za razvoj civilnoga društva; Odnosno zakonodavstvo treba uskladiti s usvojenim programima i strategijama
- Predlaže se osnivanje specijalizirane banke za socijalno poduzetništvo, koja bi pratila i podržavala programe socijalnog zapošljavanja, odnosno, osigurala financijska sredstva podrške, kako za početna ulaganja u socijalno poduzetništvo, tako i za održivost u kasnijim razvojnim fazama poduzetničkog poslovanja.
- Predlaže se osnivanje Ureda za socijalne inovacije, koji će se sustavno raditi na uspostavljanju novih inovativnih pristupa socijalnoj politici i iznalaženju instrumenata za njeno kontinuirano unapređivanje
- Socijalna ekonomija i, unutar nje, socijalno poduzetništvo treba dobiti novi poticajni zakonodavni okvir, koji će odrediti principe, područja djelovanja, subjekte koji mogu biti nositelji programa socijalnog zapošljavanja te uvjete, prava i obveze nositelja takvih programa

- Potrebno je sustavno raditi na izgradnji kapaciteta i stvaranju infrastrukturne podrške za sve subjekte socijalnog poduzetništva stvaranjem referentnih centara podrške te osnivanjem regionalnih i nacionalnog foruma za socijalno poduzetništvo.
- Poticati poslovni sektor da se aktivnije uključuje u programe socijalnog zapošljavanja kako kroz programe sufinanciranja programa neprofitnog poduzetništva, tako i osiguravanjem pristupa tržištu te pružanjem mentorskih usluga organizacijama koje se bave neprofitnim poduzetništvom
- Poticati zajedničke programe socijalnog zapošljavanja javnog, poslovnog i civilnog sektora na lokalnim razinama
- Putem medija promicati primjere dobre prakse i sustavno raditi na edukaciji javnosti o mogućnostima socijalnog poduzetništva
- Poticati umrežavanje sa srodnim organizacijama u Europi i svijetu

Okrugli stol: *Potpora organiziranju i umrežavanju organizacija mladih*

Okrugli stol moderirala je gđa Lidija Burić, dok su sudjelovali još Dejana Bouillet iz Instituta za društvena istraživanja, Tine Radinja iz Europskog foruma mladih te Emina Bužinkić iz Mreže mladih Hrvatske.

Dr. Dejana Bouillet, koja je i sama sudjelovala u izradi *Nacionalnog programa djelovanja za mlade*, u svom izlaganju se osvrnula na:

- potrebu prepoznavanja mladih kao resursa ove države, a ne samo kao problem o kojem se treba uvijek jedino brinuti;
- upoznavanje sudionika s politikom za mlade (Youth Policy) te
- važnost i sustav ulaganja u mlade

G. Tine Radinja je predstavio Europski forum mladih, europsku krovnu organizaciju mladih, njenu strukturu i utjecaj u donošenju odluka vezanih za mlade na raznim razinama EU, Vijeća Europe i UN-a.

Gđa. Emina Bužinkić predstavila je:

- Mrežu mladih Hrvatske koja okuplja nacionalne i lokalne udruge mladih i za mlade u Hrvatskoj,
- neophodnost postojanja sustava (krovne udruge) za kontrolu, ali i partnerstvo s tijelima državne uprave te
- zakonsko okruženje djelovanja mladih, financijske i institucionalne potpore.

U raspravi koja je uslijedila nakon uvodnih izlaganja, sudionici okruglog stola su iznijeli komentare na izneseno, na situaciju i položaj mladih i udruga mladih te uputili direktna pitanja izlagačima. Za vrijeme diskusije nekoliko puta se uočilo da, za kvalitetnu raspravu i pružanje odgovora na neka od pitanja sudionika, nedostaju predstavnici resornog ministarstva za mlade (Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti). Zbog toga je izraženo veliko žaljenje izlagača, ali i organizatora:

- sudionici su iskazali da nedolazak predstavnika resornog ministarstva na ovako važan skup odražava i određeni stav te su predložili da organizatori zatraže očitovanje o nedolasku na skup, kao i o otvorenim temama,
- određen broj sudionika imao je prigovore na proces uključivanja predstavnika udruga mladih u izradu novog *Nacionalnog programa djelovanja za mlade* te odabir predstavnika u Povjerenstvu,
- uočena je nedovoljna vidljivost udruga za mlade i njihovih programa u medijima te ih djeca i

- mladi teško identificiraju kao moguće kanale za artikulaciju svojih izražaja i potreba,
- raspravljalo se o fizičkim prostorima u RH namijenjenih mladima (poput Otoka mladih) koji nisu iskorišteni koliko bi trebali i kolika se podrška od mjerodavnih tijela očekuje da se te prepreke ublaže ili riješe; zaključeno je da je nedovoljna iskorištenost i nedostatna potpora države u korištenju tih fizičkih prostora za djecu i mlade,
- iznijele su se informacije i o kvalitetnom radu s mladima drugih organizacija civilnog društva (poput crkve)
- postavljeno je pitanje kako Mreža mladih Hrvatske surađuje s Vijećima učenika osnovnih i srednjih škola te što konkretno MMH može ponuditi.

Na kraju je dr. Bouillet zaključila da je neophodno inteziviranje direktne suradnje i podrške na razini države od strane državne uprave, ali i inteziviranje aktivnosti udruga mladih i za mlade vezanih uz prepoznatljivost njihovog rada. Također, iz diskusije se zaključilo da već postojeće strukture za mlade treba nadopuniti konkretnim i realnim sadržajima.

Okrugli stol: *Izazovi u provedbi zakonodavnog okvira borbe protiv diskriminacije*

Na okruglom stolu sudjelovali su gđa Sandra Benčić iz Centra za mirovne studije, u ulozi moderatorice, Vesna Mihoković Puhovski iz Foruma za slobodu odgoja, Maja Hasanbašić iz Centra za ljudska prava te Pučki pravobranitelj, g. Jurica Malčić.

Gđa Sandra Benčić je na početku ustvrdila da je naslov ovog Okruglog stola možda trebao biti *Izazovi i prepreke u donošenju Zakona* obzirom na nedavna događanja oko prosvjeda i stopiranja Prijedloga Zakona.

Gđa Vesna Mihoković-Puhovski pozdravila je inicijativu kreiranja ovog *Prijedloga Nacrta Zakona* koji proizlazi iz čl. 3. Ustava RH, te istaknula da je to dobro, ne samo radi prilagodavanja zakonodavnom okviru EU, nego i radi samih građana RH. Upozorila je na krivu upotrebu nekih termina, kao primjerice «invalidi», koji je već odavno zamijenjen terminom osobe s invaliditetom.

Gđa Maja Hasanbašić rekla je ukratko o procesu donošenja, ulozi Centra za ljudska prava i njegovom stavu o samom Prijedlogu i posljednjim događanjima vezanim uz stopiranje donošenja. Podsjetila je prisutne da je Centar za ljudska prava u 2007. proveo istraživanje pod nazivom *Kako proces pridruživanja EU utječe na stanje ljudskih prava u RH*.

Što se tiče procesa nastanka ovog *Prijedloga Zakona*, u lipnju 2007. Vlada donosi Odluku o donošenju sveobuhvatnog zakona o borbi protiv svih oblika diskriminacije, te je u kolovozu za nositelja istog imenovan MOBMS. U rujnu te iste godine formirana je Stručna radna skupina, kojoj je koordinator Ured za ljudska prava, i čiji članovi su predstavnici javnih vlasti, institucija te organizacija civilnog društva. U ožujku 2008. u Centru za ljudska prava održana je javna rasprava o ovom Prijedlogu Zakona, u organizaciji MOBMS-a, Ureda za ljudska prava i Centra za ljudska prava (govornici: gđa Kosor, g Malčić i Jagoda Novak). Paralelno s tim, nacrt je išao na očitovanje. Maja Hasanbašić je posebno naglasila da su mnogi prijedlozi prihvaćeni, dok neki, uz argumente, nisu. 28. svibnja 2008. Nacrt dolazi na čitanje saborskim odborima. Posebno je istaknula da je do 30. svibnja, kad dolazi do stopiranja procesa usvajanja ovog zakonskog prijedloga, proces bio transparentan te da postoje informacije da se sada pregovara sa Crkvom.

G. Jurica Malčić je početno istaknuo da će ovaj novi zakonski prijedlog sigurno doživjeti puno izazova u primjeni i provedbi. Zakonsko okružje vezano uz diskriminaciju u Hrvatskoj postoji već godinama, ali disperzirano u nekoliko dokumenata, dok ovaj *Nacrt Zakona* sve objedinjuje. Hrvatska također primjenjuje *EU Konvenciju* od 1997. godine. Što se tiče same sudske prakse, još uvijek nema prikaza institucionalne zaštite od diskriminacije, ali isto tako niti istraživanja ili analize o tome. Postoje slučajevi kada se ljudi, koji su doživjeli neki oblik diskriminacije, obraćaju direktno udrugama, međutim, ne postoje podaci da li je došlo do sudskih presuda..

Istaknuo je također da je Ured pučkog pravobranitelja u svojoj dosadašnjoj praksi imao određenih uspjeha u pojedinim slučajevima, međutim, nisu imali pravno sredstvo. Posebno je naglasio da je u procesu izrade novog Zakona trebalo odraditi puno predradnji, te identificirati i analizirati slabe točke postojećeg zakonskog okvira.

Nakon toga, g. Malčić prisutne je upoznao s novinama koje uvodi novi *Nacrt Zakona*:

- propisivanje postupaka zaštite, dakle, uvodi se isključivo postupak za diskriminaciju
- povreda prava osobnosti povlači naknadu nematerijalne štete
- prema čl.17. podnosi se posebna tužba za diskriminaciju
- pojačano je i precizirano na koji se način pravo može štititi
- središnje koordinativno tijelo je Ured pučkog pravobranitelja, koji prema novom Zakonu ima i novu ovlast mirenja, dok prema postojećim dokumentima postoji samo posredovanje; mirenje može završiti izvansudskom raspravom; u konkretnom slučaju Ured pučkog pravobranitelja prima dojavu ili prijavu, te odmah pruža pomoć podnositelju
- ostali Uredi pravobranitelja zaduženi za posebna područja također mogu zaprimati tužbe, ali i imaju obvezu dostavljanja stajališta Uredu pučkog pravobranitelja kao nadležnog tijela, koje pak ima obvezu podnošenja izvješća Hrvatskom Saboru, ali i ovlast upozoravati na određene propuste u radu drugih tijela
- ovaj zakonski prijedlog isto tako ukazuje na važnost sudjelovanja organizacija civilnog društva, te prema čl. 24. udruga može podnijeti samostalnu tužbu u ime osobe koja se udruzi obratila i to je tzv. *udružna tužba*; g Malčić istaknuo je ovdje kako je do sada suradnja s udrugama bila vrlo dobra, te da su s mnogim slučajevima upoznati upravo putem udruga

Okrugli stol: *Zaštita zdravlja i unapređenja kvalitete življenja*

Okrugli stol moderirala je gđa Nevenka Skendžić iz Udruge Pacijent danas, dok su na njemu sudjelovali još gđa Mensura Dražić iz Koalicije udruga u zdravstvu, gđa Caroline Bollars iz Europskog saveza za javno zdravstvo i Dunja Skoko Poljak iz Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi (MZSS).

Gđa Skendžić otvorila je događanje s prezentacijom područja djelovanja svoje udruge, koja se bavi s pitanjima prava pacijenata i demokratizacijom u području zdravstva. Predstavila je suradnju njezine udruge s zdravstvenim i inim institucijama u Republici Hrvatskoj, spomenula sudjelovanje njezine udruge na stručnim kongresima i simpozijima te umrežavanje s partnerima u svrhu pomoći u savjetovanju tijekom liječenja. Potom se osvrnula na Zakon o zaštiti prava pacijenata, koji je bio donesen uz brojne kontroverze i insistiranje brojnih udruga, te predstavila neke njegove elemente (poput osnivanja povjerenstava za zaštitu prava pacijenata na nacionalnoj i županijskim razinama). Istaknula je i sve veću relevantnost teme sigurnosti pacijenata, koja se u Hrvatskoj ostvaruje kroz paket zdravstvenih zakona, pri čemu na žalost još uvijek često dolazi do raznih šteta u zdravstvenim postupcima i zatim do jako dugih i neefikasnih sudskih procesa. Spomenula je i moć Hrvatske liječnike komore, u smislu zaštite liječnika nauštrb pacijenata, te problem korupcije u zdravstvu. Pritom je naglasila misiju svoje udruge, koja je usredotočena na veću sigurnost pacijenata tijekom liječenja uz pomoć europskih udruga i nezavisnih stručnjaka u zdravstvu. Svoje izlaganje je završila primjedbom kako kroz Savjet za razvoj civilnog društva nije u mogućnosti dovoljno raspravljati o pojedinačnim problemima udruga, s obzirom da se isti relativno puno bavi organizacijskim pitanjima, te je stoga pozvala na organizaciju foruma civilnog društva, na kojem bi se detaljnije raspravljala pojedina pitanja vezana uz djelovanje udruga u Republici Hrvatskoj.

Gđa. Dražić je predstavila ciljeve i djelatnosti svoje udruge te aktivnosti pojedinih udruga unutar mreže koja je bila oformljena uslijed bolje organiziranosti i djelotvornijeg sudjelovanja u unapređivanju zdravstvenog sustava. Spomenula je članstvo KUZ-a u IAPO (International Alliance of Patients' Organizations) te pritom predstavila 5 načela IAPO-ove Deklaracije koja predviđaju

djelotvornu suradnju između nosilaca zdravstvenih politika i udruga pacijenata po pitanju unapređenja zdravstvene zaštite građana. Potom je prikazala sudjelovanje njezine udruge u projektu pod nazivom *Ništa o nama bez nas*, kojim se pokušalo uspostaviti sustav praćenja ostvarivanja preporuka iz spomenute Deklaracije. Predstavila je i buduću strategiju aktivnosti KUZ-a, koja uključuje akcije informiranja o pravima na zdravstvenu zaštitu, kontaktiranje svih dionika zdravstvenog sustava te angažman u pogledu delegiranja predstavnika udruga u nadležna tijela u svrhu vršenja utjecaja. Zatim je opisala aktualni položaj njezine mreže udruga, spomenuvši članstvo u raznim povjerenstvima na nacionalnoj i lokalnoj razini, zastupljenost u Agenciji za kvalitetu i akreditaciju u zdravstvu i potpis sporazuma o suradnji između KUZ-a i Hrvatske liječničke komore. Prezentaciju je završila s naglašavanjem važnosti glasa pacijenata, odgovornosti koju svaki građanin snosi za svoje vlastito zdravlje te sudjelovanja organizacija civilnog društva u rješavanju problema u području zaštite zdravlja građana.

Gđa. Bollars je na početku predočila definiciju zdravlja kao takvog te opisala koncept prava na zdravlje koje se sastoji od niza pojedinih prava i sloboda. Zatim je prikazala 4 glavna kriterija kojima se može mjeriti stupanj zdravstvenih prava u određenom okruženju (raspoloživost, dostupnost, prihvatljivost, kvaliteta). Nakon toga se usredotočila na europsku dimenziju sustava zdravstvene zaštite, pri čemu je prikazala kako je ovo pitanje uključeno u Europski Ugovor iz Amsterdama te ocrtała nekoliko glavnih izazova koji predstoje rješavanju problematike javnog zdravstva na razini europskih politika (integracija zdravstvene dimenzije u sve europske politike, niska razina sredstava koja se godišnje namijene za javno zdravstvo na europskoj razini, sudjelovanje građana u oblikovanju europskih zdravstvenih politika). Predstavila je i europski princip supsidijarnosti te argumentirala važnost bavljenja problematikom zdravstva na europskoj razini. Naposljetku je prikazala ulogu OCD-a po pitanju zdravstva (zagovaranje zdravstvenih prava, predstavljanje građana i javnog interesa, podizanje svijesti u svezi s temama koje se tiču zdravlja, nadzor provođenja zdravstvenih prava, suzbijanje kršenja zdravstvenih prava), kao i glavnu misiju i buduće ciljeve svoje organizacije.

Gđa Skoko-Poljak je u uvodu naglasila kako još prije 12 godina nije bio uspostavljen nikakav sustav za transparentno financiranje udruga, dok danas postoji jasan sustav financiranja udruga kroz programske natječaje. Usto, u njezinom ministarstvu raspisuju se također natječaji za pomoć aktivnostima ministarstva i natječaji za izvanredne aktivnosti. Spomenula je i činjenicu da danas, za razliku od razdoblja prije 12 godina, gotovo svako povjerenstvo u sklopu MZSS-a uključuje i predstavnike udruga. U nastavku je predstavila primjer dobre prakse suradnje s organizacijama civilnog društva kroz projekt promicanja suzbijanja HIV-a i AIDS-a. Tijekom ovog projekta MZSS je raspisao natječaj za organizacije civilnog društva, koji je bio uspješan do te mjere da se taj model preslikao u redovni program financiranja projekata usmjerenih prema prevenciji HIV-a i AIDS-a. Kao primjer dobre prakse je spomenula također potpisivanje sporazuma između KUZ-a i Hrvatske liječničke komore, no kao buduće izazove istaknula je potrebu za daljnjim radom na zakonodavstvu u suradnji s udrugama te poticanje suradnje s privatnim sektorom.

Nakon izlaganja sudionika okruglog stola gđa. Dražić i gđa. Skoko-Poljak istaknule su potrebu za usklađivanjem *Zakona o zdravstvenom osiguranju* i *Zakona o zaštiti prava pacijenata*. Gđa. Dražić je također naglasila problem neupućenosti službenika u JLRS-ima, koji često nemaju pravu predodžbu o važnosti suradnje s organizacijama civilnog društva.

Predstavnici publike su u raspravi koja je uslijedila iznijeli nekoliko važnih pitanja i dilema, kao na primjer problem nepreglednosti podjele funkcija između institucija koje se bave javnim zdravstvom u Republici Hrvatskoj (MZSS, HZZO) i važnost usredotočivanja na prevenciju bolesti i sustavnog poticanja tog trenda, u što bi se u financijskom smislu aktivno trebao uključiti i HZZO. Gđa Skendžić je zatim spomenula kako kroz svoj rad u Radnoj skupini za praćenje financiranja udruga (koja djeluje u sklopu Savjeta za razvoj civilnog društva) vidi da je zapravo velik dio sredstava namijenjen području prevencije, dok je Dunja Skoko-Poljak istaknula kako područje prevencije predstavlja jedan od glavnih prioriteta liječničkog posla, pa stoga i njezino ministarstvo nastoji to područje što više integrirati u svoje programe za financiranje udruga. Gđa. Dražić je naposljetku naglasila i ulogu medija kao bitnog čimbenika u području prevencije i edukacije građana.

Svi sudionici okruglog stola su se na kraju složili da je iz rasprave moguće polučiti zaključke kako slijedi:

- Najveću pažnju usmjeriti na prevenciju i očuvanje zdravlja
- Većim uključivanjem civilnoga društva u zbivanja u zdravstvu lakše ćemo slijediti ono što EU promovira
- Utjecati na veću povezanost medija i organizacija civilnoga društva

Okrugli stol: Društvena uloga organizacija civilnog društva u kulturi

Okrugli stol moderirala je gđa. Emina Višnić iz Saveza udruga Klubtura. Osim nje su na okruglom stolu sudjelovali još g. Damir Bačić iz Saveza udruga Hrvatskog sabora kulture, g. Davor Mišković iz udruge Drugo more te g. Srećko Šestan iz Ministarstva kulture Republike Hrvatske.

U uvodnom dijelu g. Šestan predstavio je rad Ministarstva kulture iz aspekta odnosa prema civilnom društvu. Šestan je istaknuo kako je Vijeće za nove medijske kulture osnovano 2004. upravo na inicijativu udruga te je naglasio kako je to Vijeće, uz Povjerenstvo za amaterizam, ključno za financiranje kulturnih programa ovog sektora. Ukratko je opisao proceduru odlučivanja o financiranju programa, predstavivši s jedne strane opće kriterije procjene kulturnih projekata te, s druge strane, one kriterije koji se specifično odnose na civilno društvo. Na kraju svog izlaganja, istaknuo je transparentnost rada Ministarstva u smislu objavljivanja rezultata natječaja za javne potrebe u kulturi te pozvao udruge na suradnju, tražeći povratnu informaciju o radu Ministarstva.

G. Bačić je predstavio kulturno-umjetnički amaterizam i njegovu važnost za društvo, osobito u lokalnoj zajednici. Naglasio je važnost i tradiciju volonterskog rada u ovoj djelatnosti te je istaknuo kako je amaterizam možda upitne umjetničke vrijednosti, ali da je njegova društvena vrijednost neosporiva. Podsjetio je kako je potpora lokalne zajednice ključna za opstanak i razvoj različitih oblika amaterskog djelovanja, te da je ona ipak samo u malom dijelu sredina adekvatna. Naveo je kako Ministarstvo kulture pruža potporu ovim oblicima kulturnog djelovanja te, iako je u mnogo slučajeva ta potpora veća nego ona od lokalne razne (što je ocijenio kao apsurdno), ona još uvijek nije dovoljna. Na kraju se osvrnuo na problem neorganiziranosti samih amaterskih društava, budući da izgradnja sustava županijskih zajednica još uvijek nije završen proces.

G. Mišković smatra kako temeljni nesporazum u odnosu države i civilnog društva u kulturi leži u nepreciznom razlikovanju različitih tipova subjekata. Podsjetio je kako se u kulturi pojavljuju tri oblika: 1. ustanove, 2. tvrtke i 3. udruge. Naveo je kako je situacija s prva dva više manje jasna, no da polje, koje čine udruge u kulturi, treba sagledati kao ono koje predstavlja bogatstvo i raznovrsnost unutar kojih treba razlikovati tri tipa organizacija: 1. tzv. cehovska udruženja (poput Hrvatskog društva likovnih umjetnika), 2. Kulturno-umjetnička društva te 3. tzv. nezavisna kultura. Naglasio je kako je ovo treće polje, kao i ustanove, također profesionalnog karaktera, no za razliku od njih, nezavisni kulturni sektor se ne smješta u uobičajene kanone te propituje dominantne konvencije. Međutim, u Hrvatskoj nedostaje adekvatan odnos prema tom sektoru te ga se najčešće tretira kao dio neprofesionalnog sektora. Posljedica toga, kao i ukupnog kulturnog sustava koji je opterećen velikim brojem javnih ustanova te tome prilagođenom legislativom, je da je nezavisni sektor, u odnosu na onaj javni, u deprivilegiranoj poziciji te da dugoročna podrška, a onda i prava stabilnost, izostaje. Mišković je zaključio kako uz to, civilni sektor u kulturi i danas biva percipiran prema imidžu kojeg je stekao 1990-ih, kada je bio vezan uz emancipatorski duh i imao važnu ulogu u demokratizaciji. Naglasio je kako on izlazi iz svog emancipatorskog naslijeđa te širi svoju kulturnu aktivnost pa stoga takva etiketa predstavlja ograničenje.

Kroz raspravu koja je uslijedila razgovaralo se o različitim aspektima ove teme, a ovdje izdvajamo proizašle zaključke i preporuke:

- Potrebno je ići u smjeru izjednačavanja statusa javnih ustanova i nezavisnih organizacija;

- Prepoznat je problem nejasnih kriterija pri raspoređivanju pojedinih prijedloga programa po kulturnim vijećima, uz što je istaknuta deprivilegirana pozicija nezavisnih produkcija unutar tzv. kanonskih vijeća;
- Predstavnici udruga upozorili su da u procjeni programa nedostaju čvrsti, jasni i mjerljivi kriteriji za dodjelu sredstava te da takva situacija dovodi do toga da je proces odlučivanja personaliziran;
- Iz perspektive stabilnosti i razvoja organizacija civilnog društva naglašen je problem nepostojanja dugoročnih, višegodišnjih potpora, te je preporučeno da po tom pitanju Ministarstvo kulture slijedi praksu Nacionalne zaklade za razvoj civilnog društva, koja je osigurala način da se, iako se također radi o sredstvima iz državnog proračuna, dodjeljuju i trogodišnje potpore;
- Vezano uz dinamiku financiranja, naglašeno je kako je, zbog kasnog potpisivanja ugovora o financiranju programa (obično tek krajem veljače ili u ožujku), te zbog skraćenog vremena realizacije (do 15. studenog) razdoblje realizacije kulturnih programa svedeno na 9 mjeseci godišnje; sudionici, pa tako i g. Šestan, su se složili da je to zapravo samo tehničko pitanje, te je Ministarstvu kulture upućena zamolba da to pitanje riješi u što skorijem roku;
- Sudionici su se složili kako je ključan problem za planiranje kulturnog razvitka i djelotvornije financiranje programa to što se ne provodi evaluacija kvalitete i utjecaja kulturnog djelovanja i što ne postoji adekvatna razvojna strategija; zaključeno je kako je potrebno provoditi dubinske evaluacije te na temelju njih izgrađivati strategiju, određivati prioritete i kriterije financiranja;
- Kako bi se unaprijedilo kulturno obrazovanje u školskom sustavu potrebna je snažnija suradnja i koordinacija Ministarstva kulture i Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa;

U svom završnom izlaganju Srećko Šestan istaknuo je da prostor za unapređenje sustava postoji te je uputio poziv svim udrugama da daju svoje prijedloge, bilo pismenim putem, bilo kroz razgovor za koji je on uvijek otvoren. Damir Bačić je pozvao udruge da ga iskoriste kao člana Savjeta za razvoj civilnog društva te da daju svoje prijedloge i sugestije. Davor Mišković je još jednom ukazao na nužnost formaliziranja kriterija.

Sudionici plenarnih sjednica i okruglih stolova sa zanimanjem su pratili sva izlaganja i aktivno se uključivali u raspravu. O svima temama koje su bile razmatrane na plenarnim sjednicama i okruglim stolovima Dana udruga iznesen je niz korisnih i zanimljivih prijedloga i zaključaka s kojima će Ured za udruge upoznati Savjet za razvoj civilnog društva, tijela državne uprave i druge subjekte koje u okviru svoga djelokruga mogu pridonijeti stvaranju poticajnijeg okruženja za razvoj civilnoga društva u Republici Hrvatskoj.